

2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] із змінами і доповненнями: затверджений Законом України № 2456-VI від 08.07.2010 р. із змінами та доповненнями від 13.02.2016 — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

3. Аудит державних фінансів. Роль та значення фінансового контролю в удосконаленні системи управління державними фінансами: функції парламенту, внутрішнього та зовнішнього аудиту. Матеріали міжнародної конференції. Київ, 4 – 5 квітня 2011 р. // Проект «Аудит державних фінансів».

Ільчук П.Г.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів

Олас В.Б.

студент кафедри фінансів

Національний університет «Львівська політехніка»

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛКИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Безготівкові розрахунки з кожним роком стають все більш популярними як в Україні, так і в цілому світі. Така тенденція являється логічним наслідком динамічного розвитку інформаційних мереж і систем оброблення даних. У сучасних економічних умовах більшість населення в тій чи іншій мірі використовує такий вид розрахунків, здебільшого у формі оплати товарів платіжними картками та купівлі товарів в мережі Інтернеті.

У деяких країнах безготівкові платежі стали вже настільки популярними, що багато експертів і фінансових інституцій прогнозують повну відмову від готівки у протягом кількох наступних років. Так, Джон Крейн, генеральний директор Deutsche Bank, стверджує, що через 10 років готівка в паперовій формі зникне з обороту, поступившись місцем електронним грошам. [1]

Згідно із Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні», електронні гроші – це одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [2]. Однак, таке визначення деякими вченими вважається не коректним в силу того, що сучасні гроші не мають внутрішньої вартості. Більше того, у світовій практиці визначення електронних грошей набуває дещо іншого значення. Так, згідно з Директивою Європейського Парламенту та Ради Європи №2009/110/ЄС від 16.09.2009 р. електронні гроші визначається як «електронно, в тому числі магнетично, накопичена цінність у грошовому виразі, яка представлена вимогою до емітента, і яка після отримання коштів випускається з метою здійснення платіжних трансакцій і приймається фізичними або юридичними особами, відмінними від емітентів електронних грошей» [3].

Крім форми функціонування, важливою особливістю електронних грошей є те, що право на їхню емісію в Україні мають відмінні від НБУ банки. Більше того, у світовій практиці їх може емітувати набагато ширший перелік комерційних установ. При цьому, спостерігається досить швидке зростання обсягу емітованих електронних грошей у всьому світі. Так, за даними Європейського центрального банку, на початок 2014 року, відповідний показник становив 4,7 млрд. євро, що на 0,8 млрд. євро більше, ніж у 2013 році. [4].

Використання електронних грошей дає значні переваги як їхнім власникам, так і державі загалом. Зокрема, серед позитивних наслідків для держави можна виділити наступні:

- зменшення рівня тінзації економіки. Безготівкові розрахунки, на відміну від готівкових, набагато легше піддаються моніторингу з боку державних органів, що суттєво обмежує можливості з приховування доходів і проведення незаконних фінансових операцій. Це дозволяє збільшити величину обов'язкових надходжень до бюджетів і ліквідувати багато можливостей для порушень законодавства.

- зниження операційних витрат держави. Обороти паперових грошей є дорогим за рахунок емісійних витрат, транспортування і забезпечення інфраструктури для його функціонування. І хоча перехід на безготівкові розрахунки буде ще дорожчим у короткостроковій перспективі, але з часом ця ситуація кардинально зміниться через нижчі витрати на обслуговування безготівкового грошового обороту.

- стимулювання споживання завдяки можливості використання всіх наявних коштів у будь-який момент, а також спрощення залучення кредитних ресурсів.

- розвиток туристичної галузі і спрощення доступу до багатьох товарів завдяки можливості їх оплати через мережу Інтернет. [5]

Крім переваг для держави загалом, варто згадати про переваги від безготівкових платежів для її громадян. Серед них можна визначити такі: вищий рівень захисту від викрадення; виключення можливості їхньої підробки, фізичного знищення; мобільність; зручність у розрахунках; можливість купівлі товарів через Інтернет; постійний моніторинг витрат тощо. Крім цього, багато банківських установ надають змогу моментальної конвертації валют під час розрахунків, що суттєво спрощує купівлю товарів за кордоном чи на міжнародних торговельних площадках. Все це значно підвищує зацікавленість населення у використанні даних технологій. Підтвердження цьому – недавнє повідомлення прес-служби Приватбанку, одного з найбільших банків України, про те, що у жовтні 2015 року загальний обсяг оплати товарів і послуг через його POS-термінали становив 6,16 млрд. грн., що на 43% більше, ніж на початок року. Як наслідок, Україна опинилася у трійці країн Європи за зростанням числа транзакцій із використанням пластикових карт (за статистичними даними MasterCard) [6].

Однак є у безготівкових розрахунках і недоліки, які суттєво сповільнюють їхнє використання. В першу чергу це відсутність анонімності платежів, що притаманні готівковим грошам і потреба у відповідному рівні розвитку інфраструктури. Крім того, люди старшого віку менш схильні довіряти безготівковим розрахункам і важче пристосовується до роботи з ними. Також, такий тип розрахунків практично неможливий у місцях стихійної торгівлі і на традиційних ринках, які все ще є дуже популярними навіть у розвинутих країнах.

Попри це, використання безготівкових грошей стає дедалі більш популярним в більшості країн світу, а припущення про зникнення готівки в майбутньому видається вже не таким нереалістичним, як кілька років тому. Тому перспективами розвитку грошового обороту є повне заміщення безготівковою формою грошей.

1. *Deutsche Bank засудив паперові гроші до смерті* [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/news/-/367721/deutsche-bank-zasudyv-papеровi-groshi-do-smerti>.

2. *Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 № 2346-III* [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.

3. *Директива 2009/110/ЄС Європейського Парламенту та Ради щодо започаткування та здійснення діяльності установами – емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними від 16.09.2009 №2009/110/ЄС* [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:267:0007:0017:EN:PDF>.

4. *Total issuance of electronic money by MFIs excluding Eurosystem* [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://sdw.ecb.europa.eu/reports.do?node=1000003509>.

5. Кравчук В. Електронні гроші в Україні / В. Кравчук, Д. Науменко, А. Глибовець. // Аналітичний звіт. – К.: Альфа ППК. – 2012 р. – 64 с.

6. Приватбанк вивів Україну у європейські лідери безготівкових розрахунків [Електронний ресурс] // Режим доступу : <https://privatbank.ua/news/privatbank-vyvel-ukrainu-v-jevropejskije-lidery-beznalichnyh-raschetov/>

Клопов І.О.

к.е.н., доцент

Запорізька державна інженерна академія

МОДЕЛІ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

На сьогоднішній день в електроенергетичній галузі ряду країн світу, включно з Україною, відбуваються істотні структурні зміни. Вони спрямовані на пошук нових, ефективних моделей управління галуззю і поліпшення відносин з економічними суб'єктами галузі.

На початку 90-х рр. двадцятого сторіччя в багатьох країнах світу стали вживатися заходи щодо реструктуризації галузі, посилення конкуренції і лібералізації економічних відносин між генеруючими, мережевими і розподільними компаніями.

Уряду і органи регулювання різних країн світу розглядають питання, чи здійснювати реструктуризацію та / або приватизацію електричної промисловості в своїх країнах. Як правило, вони мають на меті підвищити ефективність галузі за рахунок більш оптимальних інвестиційних рішень, поліпшення використання існуючих електростанцій, удосконалення управління та розширення вибору, що надається споживачам.

Якщо уряд приймає рішення про приватизацію електричної промисловості країни (або будь-який інший галузі), йому необхідно оцінити активи. Вартість активів залежить від доходів, які вони можуть приносити. Щоб надати інвесторам достатню інформацію, необхідну для визначення цінності активів, уряд повинен вирішити, яка система буде прийнята для визначення припливу доходів. Якщо приватизується гума промисловість, необхідні оцінки світових цін на гуму. Якщо приватизується електрична промисловість, принципове значення мають джерела і надійність доходів. Системи регулювання використовуються з метою контролю за витратами і цінами, а також з метою прийняття рішень щодо інвестицій в умовах відсутності конкуренції – регулювання є заміником конкуренції, який використовується в умовах відсутності останньої. Однак, як тільки конкуренція стає можливою, повинен задаватися питання, чи має сенс вводити конкуренцію і в якій мірі. Таким чином, при розгляді можливості приватизації неминуче виникає питання про реструктуризацію [4, с.13].

Реструктуризація і приватизація – це різні боки зміни. Суть реструктуризації полягає в комерційних договорах про продаж енергії: поділ, або «розв'язування», інтегрованих структур галузі та введення конкуренції і вибору. Приватизація – це зміна форми власності з державної на приватну; вона є кінцевим пунктом ряду змін форми власності / управління. На сьогоднішній день при реструктуризації електроенергетики в основному використовуються моделі організації енергетичних ринків [1, 3, 5]:

Модель 1. Монополія на всіх рівнях.

При даній моделі операції з виробництва, передачі та розподілу енергії виконуються однією вертикально-інтегрованою компанією. Дана модель характеризується відсутністю загроз економічній безпеці держави, високими ризиками для економічної діяльності споживачів енергії.

Наявність незалежної інтегрованої компанії дозволяє здійснювати узгоджене розвиток технологічної інфраструктури ринку і будівництво великих електроенергетичних об'єктів, тобто електростанцій, ліній електропередачі високої і надвисокої напруги,